

Z válečných let

Jako všude, nastala i zde hořká bída, protože průmysl byl pozastaven a nastala strašná nouze. Životní potřeby, zvláště topivo jako uhlí a dřevo, bylo jen vydáváno na lístky podle počtu lidí v domácnosti. Také na lístky se vydával chleba, mouka, brambory, maso, sádlo a jiné druhy potravin. Chleba byl vyráběn ze všech druhů mouky, jako z kukuřičné i ječmenné. Často se obdržely jen lístky, ale žádné potraviny nebyly. Jako nouzové místo práce sloužilo v roce 1914 – 15 rozšíření parku. Muž dostával denně mzdu 2 Kč. Později 1919 – 20 se stavěla silnice za „Hoffnung“ směrem ke Karolíninu údolí – Horní Poustevna. Vydání peněz přesáhlo půl miliónu korun. Tato ulice bude mít význam a odpovídající cenu teprve tehdy, když bude vystavěna až k ulici v Karolínině údolí. Naši obci bylo přiděleno k ubytování 15 rodin, jejichž bydlištěm probíhala fronta. Rodiny pocházely z Galizie a Bukoviny. Stavů a výplatu, podpůrné poplatky obstarával úřadem jmenovaný komisař učitel Herzig, dříve se tomu věnoval strážmistr Johann Glaser a varhaník Johann Meissner. K stejnoměrnému rozdělení všech potravin byl zřízen potravinový zásobovací úřad, jehož vedení leželo v rukou starosty Eugena Käfersteina.

Učitel Herzig vedl účtování. Později obstarával tyto práce pan Wilhelm Groh s pomocí Rudolfa Seidlera, Hermanna Kynasta, Roberta Wilczeka. Plochy určené k výstavbě obce byly úředně zabaveny k pěstování plodin. Obilí, brambory, máslo a mléko musely být odesílány. Odnímání ploch k výstavbě prováděl vrchní učitel Häblig a učitel Dittrich. Rozdělováním mléka se zabývala obec, zatímco obilí a brambory musely být odesílány na okres. Zařízení sloužící během války k blahu obci byla válečná kuchyň. V roce 1916 bylo podáno, při 307 dnech v nichž kuchyň vařila, 359 000 porcí polévky. Největší množství dosáhlo 4 200 porcí za 1 den. Zhotovování polévky prováděla paní Anna Palme s několika pomocníky. Ve válečné kuchyni bylo 13 velkých kotlů. Od státní vyživovací podpory obdržela válečná kuchyň ročně 66 000 korun a značné dary obdržela od dolnopoustevenské spořitelny. Válečná kuchyň ochraňovala chudé od smrti hladem v časech trvajících nedostatku chleba a masa. Za obětavou podporu, nehledě na finanční výdaje, si zaslouží upřímný dík a uznání především válečný kuchyňský komisař továrník Reinhold Frieze. V důsledku nedostatečné výživy umřelo v průběhu 8 dní v měsíci říjnu 1918 13 osob. V jednom dni se konaly 4 pohřby. Nástup záložníků na vojnu se konal 26. června 1914 na sv. Annu. Rozloučení bylo srdcervoucí. Mnozí se již nevrátili do vlasti zpět. Nyní se omezila poštovní a železniční doprava a přechody hranic. 28. srpna 1914 byly osobní vozy sasko – české automobilní společnosti na dráze Sebnitz – Dolní Poustevna – Niederneukirch státem vyvlastněny a doprava zastavena. Silnice v místě hranic byly překopány a hlídány. Do ochranných služeb vstupovali střelci a mládežnická domobrana, později místní obyvatelé. Střeženy byly ulice, pole, studny a vodovod. Děti ve škole vyráběly spotřební předměty pro vojáky v poli, např. ponožky, košile, rukavice, podvlékačky a sbíraly různé druhy čaje a kovy. Cena potravin stoupala neúnosně. Lichvářská cena v březnu 1913 1 kg hovězího 15 Kč, v červnu 20 – 30 Kč; telecí maso 16 Kč, pak 30 Kč; syrový špek 34 Kč; vepřové 16 Kč, máslo 60 Kč; 1 slaná ryba /Herink/ 2,40 – 3 Kč; 1 kg mouky 14 Kč, v červnu 20 – 25 Kč; vosk 17 Kč. Dále v červnu se zaplatilo za 1 kg mozečku 28 – 30 Kč; oslí maso 26 Kč; konina 16 – 20 Kč. Následky byly u nás demonstrativní /výtržnické/. Ve Šluknově byly vydrancovány sklady. Porodnost silně klesla z 80 na 20 porodů. Ve službách Hoover – vyživování, pro bezplatné vyživování podvyživených dětí a nemocných, sloužili: Wilhelm Groh, Mar Herden, Raimund Hentschel, Adelheid Maschke, Eugen Käferstein, Johann Riedel a Franz Blatschek. Jako vydavatelky jídla paní: Marie Kindermann, Alma Seidel a Berta Marschner. V čase převratu se konalo přerazítkování starých rakousko – maďarských bankovek. V našem státě byly bankovky opatřeny razítkovými značkami, zatímco v Rakousku byly vytištěny bankovky s novým jménem státu. V březnu 1919 se uskutečnila dávka z majetku. Majetek byl ohlášen podle stavu z 1. ledna 1914 a cen z 1. března 1919. Na dosaženou diferenci se musel majetkový, respektive při nárůstu jmění výdaj zaplatit. Tato položka činila při čistém kapitálu do 50 000 Kč /1 % 500 Kč/, při vlastnictví domu, pole nebo lesa 5 %. Starým státem uskutečněná půjčka od občanů, která

sloužila k vedení války, k vyplacení peněz na podporu rodin, nebyla nově utvořeným státem, Československou republikou, již více vrácena. Následkem bylo zničení /krach/ mnohých existencí, velké zděšení v národě, protože mnoho lidí bylo z důvodu neřešení válečné půjčky postiženo. Během převratu 28. října 1918 – 23. června 1920 měla naše obec okolo 200 mužů českých vojáků, kteří byli ubytováni v hostinci „Zur Hoffnung“, pak Národní dům. Hasičská zbrojnice u hostince byla zařízena jako vojenská kuchyň. Od doby vzniku Čs. republiky se zavedl 26. listopadu opět železniční provoz, vyvolala se do života občanská ochrana, zavedla se od 27. listopadu 1918 podpora v nezaměstnanosti, která se nezaměstnaným vyplácela až do vydání této knihy. V prosinci 1918 přijelo 30 mužů nádražní stráže a 20. ledna 1919 někteří z 130 mužů a 7 oficírů vzniklé české posádky. Vojsko si vzalo přechodně jako ubytování sál v tělocvičně. Vojenská kapela koncertovala opakovaně v parku. Německá domobrana o 16 mužích byla rozpuštěna a přizpůsobila se novým, nevyhnutelným poměrům. K ochraně přechodu pomáhaly finanční strážní patroly vojáků ve službě. Brzy nastaly trochu nezvyklé poměry: dvojí řeč na úradech, vytlačování německých zaměstnanců, redukce německých školních tříd. Potlačování německé řeči bylo vůbec pro nás Němce něco nového, což jsme pocíťovali s hořkým steskem. O padlých a pohřešovaných dává smutné svědectví přiložená listina k originálů této kroniky.

Nástup záložáků na vojnu

Ráno 26. června 1914 způsobila mobilizační vyhláška obyvatelstva z jedné i druhé strany hranic pravé rozčílení. Vyhláška určovala nástup na vojnu aktivnímu mužstvu. Obyvatelstvo spěchalo pobouřeno k veřejným místům a přečetlo si vyhlášku a pro jistotu si zprávu ještě ověřilo u městského úřadu a c.k. četnictva. Brzy došly doručenky a ve velmi krátké době musely být uspořádány ještě první porady a přípravy k odjezdu. Postavení se jevilo vážným. Podle zpráv z tisku bylo odvolání války již nemožné. V mobilizaci proti Srbům zbývalo už jen jediné řešení „kupředu“. Ze stanoviska humanistů je mír nutný, ale nemůže zůstat bez pozornosti, jak citují německá básnická slova: „Ani nejzbožnější nemůže žít v míru, když se to sousedovi nelíbí“. K této úspěšné mobilizaci bylo povoláno z naší obce 400 mužů. Těžko se loučil otec se svou ženou a dětmi, syn od svých rodičů a příbuzných, vlastník se svým pozemkem, ženich se svou nevěstou. Mnoho hořkých slz kanulo a hluboký vzlykot ukryl všechnu bolest a nastávající starosti. Transport proběhl v pondělí ráno vlakem v 10.30 hod. Stovky a stovky lidí vyprovázely loučící se na nádraží. Nástupiště nemohlo lidi pojmout, takže podél kolejí v blízkosti skladů stály husté davy. Dokud se vlak se svými dvěma lokomotivami nedal do pohybu, hrály zdejší kapely některé nápěvky a národní hymny. Poté se dal vlak do pohybu a z hustě přeplněných vagónů zazněly poslední pozdravy na rozloučenou, pro která se stalo odezvou soucitné tisícínásobně znějící srdečné „na shledanou“.

O kostelu

Až do roku 1539 byla obec Dolní Poustevna u Sebnitz v Sasku přiřazena k farní oblasti Lobendava. V roce 1768 byl položen základní kámen k stavbě kaple. Kaple byla roku 1770 opatřena věží včetně zvonů, sejmutých a přenesených z tehdejší historické papírny.

Až do roku 1810 se konaly pohřby v Lobendavě. V tomto roce byl založen pod tělocvičnou na gutu č. 8, majitel Georga Ramsche, později Filippa Hille a Franze Reinische, hřbitov. Po vytvoření nového hřbitova s kaplí, nedaleko od Schenkbergské ulice, v roce 1874 - 76 byl Boží pozemek na gutu č. 8 bez využití. V roce 1905 bylo toto místo urovnáno a byl zde pod tělocvičnou německého tělovýchovného svazu, na vzpomínku tohoto svatého místa, vztyčen starý hřbitovní kříž. Ostatky členů rodin Siebert, Käferstein a Petters byly převezeny na nový hřbitov.

Po zboření starého kostelíčka u hlavní silnice byl zde na památku dříve stojící kaple umístěn kříž s nápisem: "Na vzpomínku zde stojící kaple, která byla vystavěna roku 1768, znesvěcena roku 1858 a roku 1868 zbořena."

Položení základního kamene k stavbě nového kostela se uskutečnilo 4. května 1854. 11. září 1855 se konalo slavnostní vysvěcení. Za faráře Gustava Adolfa Schelbitzkého, později kanovníka na biskupství v Litoměřicích, byla uskutečněna vnitřní velkolepá renovace kostela v roce 1905. 1. března a 28. srpna 1917 musely být odeslány kostelní zvony k roztavení, z příčin zhotovení prostředků na ochranu státu. Od těchto památných válečných dnů postrádala naše obec harmonické vyzvánění.

Jako naši předkové, pokusili se lidé pod vedením tehdejšího faráře pana Ferdinanda Kunerta dopomoci městu opět k pěknému vyzvánění. Ve službách vznešeného poslání se založil výbor pro zvonový fond, sestávající se s pana ředitele spořitelny Teodora Friese, pana továrníka Franze Schmidta, Maxe Herdy a stuhaře Josefa Schulze. Získaná sbírka vykazovala pěkné výsledky.

10. června 1921, v den 25-ti letům kazatelského jubilea pana Ferdinanda Kunerta, byl sebrán obnos 75 000 čs. korun k výrobě nových zvonů. Tento obnos byl slavnostně předán zasloužilému, vysoce ctěnému panu jubilantovi. V neděli 16. října se konalo vysvěcení nových kostelních zvonů. Tato slavnost probíhala při mocné manifestaci, která se podobala pravé národní slavnosti, jakou naše obec dosud asi nezažila. Na louce poblíž tělocvičny u Nádražní ulice byly kostelní zvony naloženy na nádherně dekorovaný vůz tažený čtyřspřežím od rodiny Eduarda Laughause až ke kostelu. Zde provedl pan Monsignore Vikar Heinrich Fleck z Lipové slavnostní vysvěcovací akt. Slavnost byla doplněna pěveckým představením a zvučným přednesem básní. Přesně ve 12 hodin po vyzdvžení zvonů se začaly ve 4 hodiny odpoledne poprvé rozeznávat jejich vysoké tóny. Tehdejší provolání výboru pro fond zvonů mělo následující obsah:

"Na počest obyvatelstva obce Dolní Poustevny! Toto vysvěcování se stává pro naši obec svátkem! Díky nesmírnému porozumění pro kulturní potřeby bylo za poměrně krátký čas možné, sebrat žádoucí prostředky k obstarání nových kostelních zvonů. Po vydařeném odlití byly zhotoveny 3 nové zvony. V neděli 16. října 1921 rozezní své vysoké hlasy. To dokazuje ještě existenci ideálního dobrodiní v našich pohnutých dobách, když byl z četných lidových kruhů dán podnět ke konání takové slavnosti při této příležitosti. Zjištění, že podle starých osvědčených mravů a požadavků, šlechtěné a vznešené pojetí života ještě žádnému národu nepřineslo škodu." A tak se nyní našim součastníkům měla nabídnout zvláštní událost, která by mohla přispět k tomu, aby si lidé mohli i přes panující všední starosti odnést vzniklou veselou a slavnostní náladu.

Jen obětavost a jednota pokojného obyvatelstva mohla toto dílo vyvolat v život. Bylo zjištěno, že tato sbírka byla podporována všemi stranami a náboženskými vyznáními. Před velikonočními roku 1923 provedla firma Jehmlich, Drážďany přestavbu a rozšíření varhan.

Duchovní správce, pan farář Ferdinand Kuvert a přes 30 let působící správní komisař pan Josef Müller, syn přes 25 let činného zasloužilého starosty, pana Bernarda Müllera byli nuceni nechat

provést v létě 1923 stavitelem ing. Franzem Maschkem ze Šluknova vnější renovaci kostela. Z tohoto podnětu byla kostelní věžní kopule nově pozlacena a dovnitř vložen pamětní spis. Sbírkou pro pozlacení provedly paní Toni Trn a Anna Lauschkmann.

Jako církevní pokladní správce byl toho času následník svého otce pan továrník Reinhold Friese. Kostelní službu obstarával Josef Bitterlich. Štefan Riedl provádí kopání hrobů v obci přes 35 let a toto převzal po svém bratru Augustu Riedlovi. Štefan Riedel udržuje hřbitov ve vzorném pořádku, dříve byl kostelníkem, ponocným, nočním strážcem a cestářem. Jeho pilná práce byla obcí stále uznávána. Jako provizorní pomocná síla je panu Riedlovi ku pomoci jeho synovec Emanuel Riedel.

Pověst o bílé paní

Též Dolní Poustevna má svou pověst o bílé paní. Tato pověst se váže k pomníku, který je umístěn v lese na západní straně obce a kde ještě dnes lze rozluštit jméno Carola a letopočet 1801.

Tato pověst vypráví:

Na statku jménem Friedlhof byli v roce 1801 ubytováni Švédové. Statkář měl velmi hezkou ženu a jeden z důstojníků, jménem Carola, se do statkářky zamiloval. Statkářka též nezůstala lhostejná vůči této lásce a tuto opětovala.

Když však statkář zjistil, že Carola mu chodí za ženou, vyzval toho na souboj. Souboj se uskutečnil tak, že statkář bojoval s vidlemi a Švéd s píkou. Statkář však byl silnější a zvítězil nad Švédem, který zde položil svůj život. Statkářka tam nechala, po smrti svého manžela, postavit pomník.

Tomuto místu se říká „U bílé paní“, neboť dle pověsti tam občas statkářka v bílém rouchu nařiká nad ztrátou svého milence.

(Kronika Dolní Poustevny J. Bednáře)

Dolní Poustevna

Město Dolní Poustevna leží v západní části Šluknovského výběžku v nejsevernějším koutě České republiky a přísluší okresu Děčín v Ústeckém kraji. Sestává se z částí Dolní Poustevna, Horní Poustevna, Karlín, Markéta a Nová Víska. Celkově zaujímá plochu 1107 ha. Část Dolní Poustevna se rozkládá nad soutokem Vilémovského a Lučního potoka, v těsném sousedství se saským okresním městem Sebnitz, s nimž je spojena hraničním přechodem pro osobní automobily, který byl otevřen v roce 1991. Ročně projede asi 800 000 automobilů!

Po otevření hraničního přechodu nastal všeobecný růst obce, který vyvrcholil opětovným povýšením Dolní Poustevny na město 4. 6. 1998 (po 80. letech). Na tuto počest se každoročně pořádají Městské slavnosti. Dnes v Dolní Poustevně žije téměř 2000 obyvatel a sídlí zde velké firmy: Izopol - výroba pěnového polystyrénu a OK-form - výroba hliníkových forem.

Ve městě probíhá plynofikace a připravuje se studie Turistického centra Šluknovského výběžku. Město Dolní Poustevna je od 2. 6. 2001 součástí Tolštejnského panství.

O škole

Je zjištěno, že obec Dolní Poustevna neměla před rokem 1750 žádnou veřejnou školu. Několik dětí navštěvovalo školu v Horní Poustevně nebo v Sebnitz. V roce 1760 byl zřízen jako škola dům č. 101 ležící při hlavní silnici, dodnes nazýván „stará škola“.

První učitel se jmenoval Josef Marschner, šenovský rodák. Každé dítě platilo 1 groš školného. Dále byl zaveden odvod z každého zemřelého, protože učitel se s dětmi účastnil zřejmě pohřbů a zpívali tam. Pak přišel učitel Karl Richter a v roce 1811 Anton Richter, starý 21 let. Potom Gotfried Beil, Konrád Kny, Josef Massak do r. 1842. Tehdy dostal místo ředitele školy Josef Kühnel do roku 1871. V roce 1873 byla založena žákovská knihovna. V roce 1876 byla zdejší jednotřídní národní škola se 184 žáky povýšena na dvojtřídní. Druhá třída byla zřízena v hospodářské usedlosti č. 1. Okresní školní rada daroval škole v roce 1876 globus s katedrou /Setzkasten/. Tyto pomůcky se dosud používají. Roku 1878 bylo zavedeno industriální vyučování a první učitelkou byla slečna Josefa Püschel. Roku 1879 byl zde slavnostně uvítán biskup Frind, když tudy projížděl. 26. května 1880 byl slavnostně položen základní kámen nové školní budovy za hostincem „Národní dům“. Otevření bylo 21. srpna 1881. 1882 založena školní zahrada. 1883 se stala národní škola trojtřídní. 1893 byla škola čtyřtřídní. Od roku 1896 do roku 1920 byl ředitelem Josef Hälbíg. Zasloužil se o povznesení chovu včel v celém okrese. V roce 1896 bylo ve škole 116 hochů a 130 dívek. V roce 1897 bylo přistaveno pravé křídlo k budově. Stavba v roce 1881 stála 18 250 zlatých, přístavba r. 1893 stála 656 zlatých a v roce 1898 dalších 7 200 zlatých.

V roce 1913 následovala nástavba levého křídla budovy pro dvě třídy. Počet dětí v roce 1911 byl 554 žáků. Z toho 284 dívek. V roce 1912 přešly evangelické děti do Horní Poustevny a do Nové Vísky. V roce 1912 měla škola sedm tříd se dvěma paralelkami. V roce 1918 bylo zrušeno školné. Dne 28. října 1919, v den prvního výročí založení ČSR, byla v Dolní Poustevně otevřena dvoutřídní česká škola. Byla v domě č. 136. Jako první učitel působil Josef Polanský z Dašic. V r. 1920 byla otevřena česká měšťanská škola. Dvě třídy najaty mimo budovu – ve Friedelgut a Pirawerk. Na jaře roku 1923 se začalo se stavbou české školy, která byla otevřena 28. října 1923. Je na místě bývalého statku Michalova, nynější majitel Anton Kittel. V roce 1920 byla na německé škole koedukace. Dřívější sedmitřídní národní škola byla přeměněna na pětitřídní. Vedení národní a měšťanské školy bylo sjednoceno. Jako první působí pan Franz Thomas. Během jeho úřadování bylo na školní budově v roce 1922 vybudováno další poschodí. Náklady byly přes 900 000 Kč. Peníze se těžko sháněly, protože obchod a průmysl téměř ustal. 1. 11. byla uvedena v život živnostenská pokračovací škola. Od konce roku 1922 se vyučuje stenografií a češtině. Tu učí Alfred Wimpler. Od roku 1904 působí továrník pan Johann Grumbach jako místní školní inspektor.

Mnoho let působil na zdejší škole pan učitel Josef Hofmann, který se těšil u občanů veliké oblibě. Padl zasažen granátem 15. 12. 1914 v Haliči. Na jeho památku byla ve školní budově zřízena pamětní deska.

Školství, které po desetiletí neprokazovalo žádný rozvoj, se dočkalo po roce 1918 rozmachu. Do školy byla zavedena voda, zřízeny splachovací záchody, zaveden plyn a elektřina. Školníkem byl od roku 1902 Franz Göbert. Následkem nástavby v roce 1922 se dostala obec do velkých dluhů. Obec tím přinesla pro dorůstající německou mládež velkou obět, což svědčí o pochopení pro potřeby vzdělání.

Dodatek: Česká škola – ředitel Josef Janoušek, učitelka slečna Marie Kouzelová, Marie Sebouronová.

Otevření měšťanské a pokračovací školy 3. listopadu 1922

Pozvání obce k prohlídce a předání rozšířené budovy školy vytvořenými místnostmi se účastnili kromě pozvaného sboru ještě rodiče a mnoho přátel školy a zaplnili prostornou kreslírnu měšťanské školy. Patří se přeci ukázat obyvatelstvu dílo, na něž se měsíce soustředila pozornost. Pozdravná slova na slavnostní shromáždění si připravil starosta pan Franz Möse. Nastínil krátce

vývoj školství v obci, vyzdvihl vytvoření měšťanské a pokračovací školy. Zmínil se za jakých těžkostí bylo tohoto díla dosaženo. Současně odevzdal všem, aniž by zdůraznil jednotlivá jména, uznání a dík. Na závěr si vzal slovo místní školní inspektor, pan fabrikant Johann Grumbach. Charakterizoval význam školy a domu, vyjádřil radost nad tím, že naše obec má nové kulturní statky, které vznikly vytvořením měšťanské a pokračovací školy, jichž si bude zde vyrůstající mládež teprve později umět vážit. Poděkoval vedoucímu a učitelům za jejich spolupráci. Vzdal dík obci, která uvolnila prostředky k provedení tohoto řešeného problému v tak těžkých dobách. Své přání zakládal na tom, aby mohli vzejít ze školy zdatní lidé.

Pan ředitel Thomas mluvil podobně o školské otázce a charakterizoval školu jako nejvyšší kulturní stánek obce. Naše obce se plně chopila významné úlohy, starat se o duševní a tělesný rozvoj mládeže. Od té doby, co se život tak mnohostranně vyvíjí, od té doby, co zvláště přírodní vědy vstoupily do služby všeobecného žití, nestačí se už jen s mechanickým vykonáváním povolání. Bude se stále věnovat více porozumění hybným silám a podmínkám, pod kterými vznikají. Musíme se rozhlédnout po světě, ze kterého dovážíme suroviny a do kterého vyvážíme výrobky své činnosti. Poté, co si osvojili jednoduché obchody kupecké povahy, musí si mistři a tovaryši získat způsobilost v umění počítat a spisovně se vyjadřovat. Řečník vedl dále řeč, že škola je nejprzednějším prostředkem, který zevšeobecňuje nové kulturní vymoženosti. Vychovatel, který chce dnes řešit svou úlohu, je zmítán mezi Scyllou a Charybdou, mezi nimiž se odehrává celý lidský život. Máme povinnost vyjít vstříc všem našim spoluobčanům se stejnou láskou, spravedlivostí a ochotou. A přece jsou tito lidé v myšlení, cítění, vůli a jednání tak různí. Tak je to také ve vzdělání /vychování/. Máme povinnost všechny vzdělat, zformovat jim stejné ideály. Přece však je později nadání, radost, síla a oblast působení vycházejících žáků tak rozdílná. Vychovatel musí být především člověk, který respektuje individuality dětí. Všechno své vědění a umění předává s velkou láskou a je obdařen nepodplatitelnou spravedlivostí. Naší silou je čistá vůle, nadšení a obětavost. Všichni jsme se stali svědky stavby této školy. Také my učitelé jsme povinni, vykonávat zde duševní stavbu – učit. Růst znalostí, které dětem sdělíme, posílení ducha ve všem pěkném, dobrém a opravdovém, které získají našim prostřednictvím, se nedá rozměrově změřit jako obsah reálného stavebního díla. Úspěch naší práce není vidět ihned. Jen jednotlivé momenty dávají zprávu o tom, že vykonaná námaha nebyla zbytečná. Řečník vzdal ve své řeči dík městskému zastupitelstvu, místní školní radě a výboru pro stavbu školy za obrovské množství práce a velké peněžní oběti, které byly třeba k vybudování tohoto díla. Tyto oběti jsou přineseny pro největší a nejdrahoccnější jmění rodiny a národa, totiž pro děti. Ať tato škola roste a kvete v budoucnosti ke zdaru obce a k radosti obyvatelstva. Může být nevyčerpatelnou studnicí pro naši mládež. Při oficiální slavnosti se uskutečnila také prohlídka budovy školy.

Stavba školy byla provedena Ing. Franzem Maschkem k plné spokojenosti.

Krátký nástin některých statistických dat:

Výsledky sčítání lidu z 31. prosince 1900 - počet obyvatel 2120 proti 1516 v r. 1890, tím se zvýšil počet obyvatel o 604, tj. o 39,84 %. Po tomto sčítání měla obec 206 domů s 547 byty, byly tedy v posledních 10 letech vystavěno 52 domů. Obec sčítala 28 koní, 102 dětí, 100 koz, 8 hus, 562 kuřat a 15 včelích úlů. Sčítání lidu r. 1910 vykazovalo 3595 obyvatel, 1747 mužů, 1848 žen, 3270 katolíků, 320 evangelíků, 1 žid a 4 jiné víry. V důsledku válečných obětí, přes 100 padlých a pohřešovaných, a odchodem mnohých rodin do ciziny se snížil počet obyvatel o 600. Po sčítání lidu r. 1920 měla obec 3000 obyvatel, z toho 270 Čechů, tj. 9 %.

Od r. 1850 sídlila v Dolní Poustevně poštovní polní pošta, která zajišťovala 3x denně poštovní spojení až do zahájení železnice r. 1904. Roku 1868 byl zřízen v hostinci U Šenku /Gasthaus zur Schänke/ poštovní úřad, který byl r. 1892 vybaven telegrafem. Roku 1903 byl vystavěn nový obecní dům tzv. veřejná budova, do kterého byl přemístěn městský úřad, se sedmi účastníky. V současné době je 45 účastníků. Počet pracovních úkonů /podání balíků, telegramů a telefonních hovorů/ v r. 1914 činil 144 679. Toto číslo svědčí o čilém poštovním ruchu.

15. června 1903 začala výstavba železnice Mikulášovice - Dolní Poustevna. Slavnostní otevření této části železnice se uskutečnilo 5. listopadu 1904. Další ukončení stavby tehdejší saské Státní dráhy následovalo 15. června 1905 otevření společné dráhy Mikulášovice - Dolní Poustevna - Sebnitz. Za toto cenné železniční spojení se Saskem bylo uskutečněno díky neúnavné práci pana, pověřence říšské rady, Dr. Franze Kindermanna, lékaře v Mikulášovicích. Na trati Rumburk - Dolní Poustevna byli až do r. 1922 převážně jen němečtí zaměstnanci, úředníci a dělníci, zatímco nyní jsou místa z větší části obsazena českými silami, většinou legionáři. Roku 1903 navštívil obec místodržící hrabě Coudenhove, 1908 ministr železnic Dr. Derschatta.

Peněžní a úvěrové obchody řídil až do 31. prosince 1909 spořitelní a záložní spolek založený r. 1874. Registroval společenství s neomezeným ručením. Po r. 1908 vyšlo ve známost, že užitek je přinášén jen členům této společnosti, zatímco spořitelna spočívající na veřejně právním základě by prospěla obci jako celku. Dále, že pod větším, jistějším garantem by se mohl peněžní institut lépe rozvíjet. Spořitelním a záložním spolkem bylo učiněno rozhodnutí ve prospěch zřízení obecní spořitelny. Po namáhavém a pracném vyjednávání s vládou povolilo 29. září 1909 tehdejší ministerstvo vnitra ve Vídni zřízení dolnoupoustevenské spořitelny. Díky velkému porozumění a obětavosti fabrikanta C. Wenzela Strobacha, byl v sobotu 8. května 1909 položen základní kámen ke stavbě budovy č.p. 71, v které spořitelna úřaduje. Tak vznikla tato budova, se kterou je počítáno nejen pro přítomnost, ale i pro budoucnost, neboť tomu nasvědčuje vyvolené místo i velkolepá stavba. Otevření spořitelny se uskutečnilo 1. ledna 1910. Rozvoj, který zaznamenala, byl podle každoročně zveřejňovaných skutečností velmi uspokojivý. Spravované množství obnášelo ke konci r. 1918 156 miliónů korun proti 3,3 miliónů koncem roku 1910. S nástupem nových stát. poměrů v důsledku převratu v r. 1918, které zaznamenaly nové utvoření států a oddělení měn, bylo pracovní pole spořitelny omezeno jen na čs. stát. Kalkulace k 31. prosinci 1922 vykazuje následující bilanci: Vklady 68 733 086 Kč, 27 504 777 M a celkové jmění správy 176 miliónů Kč.

Místní skupina Německého školního spolku, nyní Německý kulturní svaz, uvedl do života na podnět tehdejšího zemského poslance učitele Roberta Hüttera v Brtníkách veřejnou školku. Jako první vychovatelka byla ustanovena slečna Hermína Laubner z Liberce.

O obci

Naše obec byla založena koncem 19. století ještě malá, nevýstavní hraniční obec s 1300 obyvateli a přibližně 200 domy. Nejstarší obyvatelé místa provozovali zemědělství, textilní a nožířskou výrobu. První zmínka a vznik jména Poustevna, které je v kronice označováno jako místo poustevníka, se zařazuje do 12. století. Na vzpomínku poustevníka se pojmenovalo jižně položená dolní část - Dolní Poustevna. Původně tvořila Dolní a Horní Poustevna jednu obec. Teprve v r. 1569 byli jmenováni pro Dolní a Horní Poustevnu samostatní, vlastní rychtáři a starostové. V 14. století patřilo místo k šluknovskému panství, r. 1566 připadlo Hansovi von Schleinitz, majiteli lipovského panství. Během 30. leté války 1618 - 48 vpadly švédské vojenské oddíly přes Neustadt, Lipovou, Lobendavu, Poustevnu do Sebnitz a drancovaly obce /14. června 1639, viz. Götzingerova kronika str. 290/. Braly všechny dobytek, oblečení, plátno a požitaviny, projížděly obilím a chovaly se zle k obyvatelům. Prohledávaly lesy a braly těm, kteří se v nich schovávali nejen vše, ale dokonce je i vysvlékly. V r. 1866 neměla Dolní Poustevna žádné ubytování. Projíždějící oddíly provedly určitá jednorázová zbavení z moci úřední. Za to dostala obec odškodnění 600 zlatých rakousko - maďarské měny. V čase převratu na podzim 1918 dostalo město přiděleno během několika měsíců československé vojenské oddíly, Pilsner Landwehr 7. Obec Dolní Poustevna leží v Šluknovském okrese a sice těsně na zemské a říšské hranici a rozprostírá se v půvabném dlouhém údolí, jehož hlavní směr je od jihu na sever. Po obou stranách se vyzdvihuje mírně vystupující okolí s upravovanými loukami, bujnými jehličnatými lesy, které byly v letech 1922 - 23 napadeny žravými housenkami mnišky, proti kterým stáli lidé bezmocně a lesy strašně utrpěly. Starý porost, často celé uzemní celky, musely být vykáceny. Pěkné lesní cesty vedou idilicky položenými, mnoho navštěvovanými místy, tak jako v Charlottentalu, Filippstalu, do Forelenschänke, Grenadierburgu, Finkenbaude, na Tanečnici, na Hochbuschkoppe a mnohé další. Na jihu hraničí naše obec přímo s městem Sebnitz v Sasku, na severu končí obec Horní Poustevna v Čechách. Pole v Rugiswalde v Sasku a Horní Poustevna tvoří západní hranici, zatímco východní hranice odděluje hornopoustevenský a vilémovský lesní pás. Místem vede obousměrná státní silnice, okresní silnice, některé široké obecní ulice a udržované cesty. Obec má 300 masivních budov. Domy stojí pravidelně rozestavěny a jsou zvláště vkusně vystavěny. Pěkné zahrádky umocňují nádherný pohled na vilky. Příznivá poloha místa zapříčinila v dřívějších dobách vznik mlýnů, které využívaly vodní energii Vilémovského a místního potoka /viz Papiermühle, Niedermühle, Pappenhühle/.

Teprve od r. 1850 se obyvatelé zabývaly výrobou papírových květin /viz výroby květin/. Roku 1854 bylo sousední město Sebnitz, které čítalo tehdy přes 300 domů a přes 3000 obyvatel, zastiženo velkým požárem. Mnoho obyvatel naší obce našlo zaměstnání v historické dolnopoustevenské papírně. Ta se rozprostírala po obou stranách Hraniční ulice na místech, kde dnes stojí kovodělná továrna pana Adolfa Röslera, nemovitosti Franze Eitricha a hotel pana Wenzela Maaze.

Roku 1896 vznikla tkalcovna stuh pana Johana Grumbacha, do r. 1914 vznikla továrna na šle pana Josefa Fischera, tehdejšího starosty, tkalcovna stuh pana Josefa Scholze, majitelství synů Josefa a Johana Scholze, továrna na lepenku pana Josefa Mathesa, nyní Kuhn a Komp., majitelství pana Johana Klimenda, továrna na lepenku pana Gustava Rudolpha, dříve Forellenmühle. S netušenou rychlostí se naše obec vyvíjela v letech 1900 - 1914; potom nastal v důsledku války útlum v stavební činnosti. Se stálým rozvojem výroby květin, listů, ovoce a jiných řemesel rostl počet pracovních sil všeho druhu, tak že počet obyvatel stoupl od r. 1900 k sčítání v r. 1910 z 1590 na 3595. Následným jevem bylo obohacení obce o moderní budovy a vznik mnohých národně hospodářských komunálních zařízení, která přispěla k lepšímu vzhledu obce a všeobecnému rozkvětu. Z předchozích údajů je patrné, že obec Dolní Poustevna mohla r. 1918 plným právem požádat o povýšení obce na město. Všeobecným rozhodnutím z 4. června 1918 bylo povoleno povýšení obce Dolní Poustevna na město. Práci a pílí chtějí obyvatelé také v budoucnosti přispívat k blahobytu obce.

PŘEHLED HISTORIE DOLNÍ POUSTEVNY A OKOLÍ

Před rokem 1241 – navození historických souvislostí

bez data – osídlení na potoce Bublavě nedaleko Skřivánčího vrchu (Lerchenberg, 470 m.n.m.)
západně od Lobendavy, tzv. Mlýnský kámen.

konec 5.- poč.6. stol.- kraj osídlen slovanskými Milčany se středisky v Budyšině a Zhořelci.
Pojmenování Lužičané (pro Slovary sídlící v Dolní Lužici) převládlo i
pro Milčany sídlící v Horní Lužici.

928 - na území Lužičanů vybudován hrad Míšeň (Meissen).

968 - v Míšni založeno biskupství.

konec 10. stol. - území součástí německé říše pod vládou Jindřicha I. Ptáčníka .

1076 - císař Jindřich IV. odňal míšeňské markrabství Eckbertu II. a daroval Zhořelecko a Budyšínsko českému králi Vratislavu II. za jeho služby v bojích o investituru.

1086 - území dostala věnem Vratislavova dcera Judita, která se svým manželem budyšínským fojtem Wiprechtem Groitschem povolala na Šluknovsko první kolonisty z Durynska a Frank.

2. pol. 12.stol. - druhá kolonizační vlna z krajin západního Německa a z Nizozemska,
zavedení pěstování lnu a tkaní plátna.

1197 - 1230 - za vlády Přemysla Otakara I. příchod dalších kolonistů.

1241 - první zmínka o místě, kde později vznikla ves Dolní Poustevna. Při vytyčování hranice mezi územím náležejícím českému králi a míšeňskému biskupovi se stanovilo, že vede od vsi Sebnitz k místu, kde sídlí poustevník (Einsiedler - odtud i německé jméno Dolní Poustevny – Nieder Einsiedel).

Vznik Dolní Poustevny

1. třet. 13.stol. - vzniká Žitava (hrad a osada).

1213 - 1228 - první vymezení hranic míšeňského biskupství a Horní Lužice a tím i příštího Honštejnska.

1238 - Ronovci Jindřich a Častolov se prvně píší "ze Žitavy".

1241 - král Václav I. potvrdil hraniční listinu biskupství míšeňského a Horní Lužice. Listina dokládá, že území pozdějšího Honštejnska patřilo pod svrchovanost českého krále.

1249 - mandát Václava I. šlechtě o počínání v míšeňském biskupství . V listině se král obrací i k Častolovu ze Žitavy, z toho lze usuzovat na existenci hradu a panství Honštejn (Hohenstein).

1253 - Budyšínsko a Zhořelecko zastaveno Braniborům jako věno české princezny Boženy, dcery Václava I. Nyní nekrytá severní hranice přiměla krále k zabírání šlechtických statků.

1263 - král odňal Žitavu Ronovcům, doložena Lipá (dnešní městský vodní hrad Česká Lípa).

1265 - Žitava královským městem.

1265 - 1280 - dochází k dělení majetku žitavských Ronovců mezi předky pánů z Lipé a Berků

z Dubé. Chval z Lipé staví Ojvín (Oybin), nejpozději do r.1270 vzniká Krásná Lípa, Krásný Buk s hradem, k panství patří Varnsdorfsko a Českolipsko. Jindřich ze Žitavy a po něm jeho syn Jindřich (Hynek) z Dubé vlastní Honštejsko, Šluknovsko a Rumburk.

kolem 1280 - v této době na sklonku 13. století, kdy vysoká šlechta v severním pohraničí přišla o zisky z hospodaření na královském majetku a je nucena intenzivněji hospodařit na svých državách, dochází na honštejském panství pánů z Dubé k zahuštění sítě vesnic. Na místě, kde dříve žil poustevník a kde soutokem dvou potoků vzniká říčka Sebnice, byla založena krátká lánová ves, kterou kolonisté nazvali **Dolní Poustevna**.

Vrcholný středověk

1281 - první písemný doklad o Šluknově.

1290 - Čeněk z Lipé pánem na Ojvíně.

1298 - první písemný doklad o Rumburku.

1309 - Jindřich z Lipé prvně doložen jako nepochybný pán Žitavy.

1310 - německý král Jindřich VII. stvrzuje Jindřichu z Lipé držbu Žitavska.

1318 - královna Eliška Rejčka odchází do Brna.

1319 – spor o braniborské dědictví. Král Jan Lucemburský mění s Jindřichem z Lipé Žitavsko a Krásný Buk za statky na Moravě. Vránci smíru získává Žitavsko zástavou vévoda Jindřich z Javora.

Stavba Tolštejna (Dollenstein).

1329 - umírá Jindřich z Lipé.

1333 - prvně písemně doložen Honštejn.

1337 - Tolštejn dobyt lužickými městy.

1339 - Krásný Buk dobyt Žitavskými, zánik hradu, jehož funkci pohraniční pevnosti přebírá Tolštejn.

1346 - V Horní Lužici vzniká na dálkové cestě z Porýní a Durynska přes Lipsko, Lužici, Vratislav, Krakov do Kyjeva městský svaz Šestiměstí. Tvořila jej města Budyšin (Bautzen), Kamenz (Kamjenc), Löbau (Lubij), Görlitz (Zhorjelc), Lubaň (Polsko) a Žitava.

1361 - poprvé písemně doložen Vaněk z Vartenberka jako majitel Krásné Lípy. Hynek Berka z Dubé dědí Honštejsko a Šluknovsko s Rumburkem.

1377 - Rumburk doložen jako městečko.

1398 - tolštejské panství s Krásnou Lípou drží Václav z Vartenberka.

kolem 1400 - Tolštejské panství získává Hynek Berka Honštejský.

1405 – 1406 - Hynek Honštejský získává Českou Kamenici a Chřibskou.

1406 - 1409 - Hynek Honštejský získává hrad Ostrý.

1414 - Šluknov se stává městem.

Husitské války

1419 - dělení majetku Hynka Berky, Tolštejn obdržel Jan, Hynek starší měl Ostrý s Benešovem, Beneš dostal Rathen a okolí, Hynek mladší Honštejn a Jindřich Nový Vildštejn. Oba poslední bratři si rozdělili Šluknovsko nikoli hraniční čarou, ale podle jednotlivých osad či jejich skupin.

1423 - 1429 - husitská tažení do Lužice.

1428 - Česká Kamenice, Ostrý, Benešov atd. přechází na Vartenberky.

- 1433 - 1440 - Vartenberská domácí válka s lužickým Šestiměstím.
- 1443 - Berkové odstupují Honštejn a polovinu Šluknovska saským vévodům.
- 1444 - Albrecht Berka prvně zmíněný jako majitel panství Tolštejn.
- 1463 - Albrecht Berka prohrává proces o dědictví po strýcích, zrazuje krále Jiřího, je odsouzen a prchá, Tolštejn dobyt královským vojskem a postoupen Janu z Vartenberka.
- 1469 - pokračuje válka Vartenberků s lužickými městy.
- 1470 - dobytí Tolštejna Šestiměstím.

Pozdní středověk - renesance

- 1471 - rejstřík Tolštejnsko-šluknovského panství uvádí manské statky v Krásné Lípě, na Varnsdorfu, Rumburku, Jiříkově, Lobendavě, Velkém Šenově, Šluknově, Křečanech, Mikulášovicích a také v Poustevně.
- 1481 - panství Tolštejn-Šluknov a Honštejn prodána Hugoltovi ze Šlejnic.
- 1484 - první královské důlní privilegium pro pány ze Šlejnic.

- 1515 - vznik cechu tkalců v Rumburku.
- 1528 - 65 - osvícená správa Jiřího ze Šlejnic na panství Tolštejn - Rumburk – Šluknov.
- 1535 - Poddanský dědický řád Jiřího ze Šlejnic.
- 1566 - při dělení majetku mezi syny Jiřího ze Šlejnic se Dolní Poustevna dostala do Hanšpašského dílu (Lipová), který obdržel Jan.
- 1569 - vznik papírny v Dolní Poustevně, nejstarší známé v okolí.

- 1602 - Radslav starší ze Vchynic kupuje panství Lipová, kde pak vznikne Vlčí Hora, Sněžná, Dlouhý Důl.
- 1607 - Radslav starší kupuje panství Rumburk.
- 1613 - Radslav starší kupuje panství Česká Kamenice včetně Krásné Lípy a Krásného Buku.
- 1618 - panství Česká Kamenice a Lipová přecházejí na Viléma Kinského.

30-letá válka

- 1619 - Fridrichovo anglické vojsko přináší do kraje kouření tabáku, v tomto roce je poprvé připomínána tvrz v Dolní Poustevně. Vznikla v neznámé době, nikdy netvořila samostatný statek a roku 1634 se již uvádí jen dvůr, stavebně zanikla snad až koncem 17. století.
- 1624 - obojí Lužice se Žitavskem zastavena Sasku.
- 1633 - tažení vojsk a bitky v okolí Krásné Lípy.
- 1634 - Vilém Kinský zavražděn s Valdštejnem v Chebu. Po konfiskaci majetku Viléma Kinského z Vchynic získal Lipovou darem od české komory hrabě Volf Mansfeld, držící od roku 1623 Šluknov.
- 1642 - Tolštejn dobyt a vypálen Švédy.
- 1648 - poslední švédské rekvizice, nastal úpadek po třicetileté válce, pokles počtu obyvatel znamenal větší tlaky na výkony sedláků.
- 1652 - ztížnosti sedláků k vrchnosti, které však nebyly vyslyšeny.

Protireformace

- 1654 - v Berní rule je uveden v Dolní Poustevně tento počet obyvatelstva: sedláci 2 osazení,

5 zbořených či vypálených, chalupníci 1 osazený, 7 zpustlých, domkaři 0, stavení nádeníků 4 osazené, 11 zpustlých. Celkem tedy 7 fungujících hospodářství proti 30 z předbělohorské doby.

1662 - po smrti Karla Adama z Mansfeldu roku 1662 zdědil Lipovou Marie Markéta, provdaná Slavatová z Chlumu a její bratr František Eusébius Trautson. Později se dědictví soustředilo v rukách Marie Markéty.

1666 - umírá Kryštof Riedel, bylinkář z Kyjova, poslední luterán v kraji.

1679 - Bohuslav Balbín vydává knihu Rozmanitosti z historie Království českého a v první knize, 22. kapitole ve výčtu papíren uvádí i Dolní Poustevnu.

1680 - selské povstání na panství Lipová.

1696 - panství Lipová přechází do držení rodu Salmů.

1713 - Dolní Poustevna patří pod faru Lobendava.

1757 - Tereziánský katastr český uvádí tento počet obyvatel: sedláci, chalupníci, domkaři - celkem 15, domy bez pozemků - 52. Ves výrazně rostla v souvislosti se změnou hospodaření šlechty, kdy byl kladen větší důraz na plátenickou výrobu a pěstování lnu před klasickým zemědělstvím. Nárůst počtu domů připadal na drobnou domkařskou zástavbu v obecní nivě potoka, které vyplňovaly celou délku katastru od staré dolní části vsi až k popružnímu dvoru na výběžku hornopoustevenského katastru.

1770 - velká neúroda v oblasti - smrt 250 000 lidí.

1779 - Josef II. navštívil Dolní Poustevnu.

1781 - zrušení nevolnictví.

Napoleonské války, počátky kapitalismu

1804 - velká průtž mračen, protržení hrází rybníků v Lobendavě, odplavení mnoha budov a smrt několika lidí.

1809 - Napoleonské války přivedly mnoho vojenských jednotek do zdejšího kraje.

1813 - generál Vandamme se 40ti tis. vojáky se opevňuje na Annaberku a rekvíruje v okolí. Toto tažení vrcholí porážkou napoleonských vojsk v Bitvě národů u Lipska.

1843 - v Palackého Popisu Čech uvedeno 110 domů a 786 obyvatel německé národnosti. Na mapě stabilního katastru zakreslena kaple sv. Michaela Archanděla.

1850 - vznik okresu Lipová, počátek výroby umělých květin v Dolní Poustevně. V této době dochází k největšímu rozmachu Šluknovska, které je zváno německy Böhmisches Niederland, což odpovídá českému názvu Česká Dolní země (podobně jako Dolní Lužice). Oblast je nejprůmyslovější částí českých zemí. Je zde nejvyšší počet obyvatelstva, které se neživí zemědělstvím v počtu na 100 obyvatel. Dochází k intenzivnímu pěstování lnu a rozvoji tkalcovství. Na jednu chalupu s tkalcovským stavem připadá deset chalup, kde se předl len na kolovrátcích, převažuje domácí výroba, kdy např. na 40 dělníků v továrnách připadá 200 - 400 domácích. Hospodářství oblasti je napojeno na západní Evropu po ose Liberec, Žitava, Varnsdorf, Rumburk, Drážďany, Magdeburk, Belgie, Anglie, Hamburk. Zvyšuje se počet obyvatelstva. V neúrodném kraji šlechta umožňuje výstavbu nových stavení na zemědělské půdě, vznikají největší vesnice v Rakousku-Uhersku (Varnsdorf, Mikulášovice). Je umožněn volný pohyb obyvatelstva, každý desátý muž putuje jako obchodník nebo námezdní dělník.

1854 - započata stavba novogotického kostela v Dolní Poustevně, který nahradil starší kapli níže v údolí.

1855 - vysvěcení kostela sv. Michaela Archanděla.

1866 - průchody vojsk při Prusko-rakouské válce.

- 1868 - zřízení poštovního úřadu, vznik politického okresu Šluknov.
1881 - postavena nová škola, vyučování probíhá v německém jazyce.

Industrializace, 1. světová válka, vznik ČSR

- 1900 - prudký rozvoj výroby umělých květín.
1904 - postavena železnice Mikulášovice dolní nádraží - Dolní Poustevna - Sebnitz.
1906 - vyhořela proslulá papírna.
1910 - vybudován vodovod a kanalizace.
1914 - 1. světová válka, z Dolní Poustevny odvedeno 400 mužů.
1918 - císař Karel I. povýšil ves Dolní Poustevnu na město.
1921 - město Dolní Poustevna - 297 domů, 3066 obyvatel (313 Čechů, 2561 Němců).
1923 - postavena nová česká škola, město má vlastní elektrárnu, je zde továrna hliníkového zboží, továrna na anilinové barvy, knihtiskárna, 4 továrny na umělé květiny, 4 továrny na květinářský drát, továrna na umělé plodiny, kovové zboží, knoflíky, hračky, 36 závodů výroby a exportu umělých květín, 3 tkalcovny stuh, továrna stuhového zboží, krycí lepenky, porcelánu, sauna, záložna a spořitelna.
1930 - Dolní Poustevna má 344 domů, 3162 obyvatel, má vlastní plynové veřejné osvětlení napojené na městský plyn ze Sebnitz. Dolní Poustevnou projíždí rychlík Praha - Rumburk - Drážďany. Ranní poštovní vlak s nakládáním pošty přijíždí z Poustevny do Rumburku o 10 minut dříve než dnešní spoj. Na nádraží v Poustevně je denně roztopeno 12 lokomotiv, česká menšina je zde silnější než v Rumburku odkud sem dojíždějí děti do měšťanské školy.
1938 - mobilizace, vstup německých vojsk do města, v Dolní Poustevně je německý tábor.

Historie ještě živá

- 1945 - Dolní Poustevna - vysídlení německých obyvatel (asi 1800), počátek hluboké stagnace spojené s úbytkem obyvatel a demolicí řady domů.
1947 - počet obyvatel pouhých 1357.
1948 - vznik n.p. Centroflor - výroba umělých květín.
1949 - vznik okresu Rumburk.
1950 - počet obyvatel se snižuje na 1242.
1954 - vybudováno nové hřiště.
1960 - okres Děčín.
1966 - nová mateřská škola, vybudování výletišť Čtverec.
1968 - u Lobendavy vstup vojsk Varšavské smlouvy.
1972 - nová samoobsluha.
1982 - nová sportovní hala u hasičské zbrojnice.
1989 - konec vlády komunistické strany.

1990 - Lobendava a Severní se odloučily od Dolní Poustevny, Centroflor se odloučil od Jablonecké bižuterie a rozčlenil se na 3 samostatné závody.
1991 - počet obyvatel 1333, počet domů 268 - jde o středisko osídlení místního významu. Průmysl textilní, konfekční (umělé květiny), obvodní zdravotnické středisko, sociální ústav, střední odborné učiliště, domov mládeže. Obnoven hraniční přechod s Německem, zatím pouze pěší.
1993 - benzinová čerpací stanice.
1994 - hraniční přechod i pro osobní auta.
1995 - u hraničního přechodu postavena nová tržnice.

1998 - vrácení statutu města Dolní Poustevně (4. června), oslavy 80. výročí povýšení Dolní Poustevny na město.

Výtah z kroniky Aloise Palmeho - Varnsdorf a jeho historické pamětihodnosti od založení až do roku 1850:

Za vlády Jindřicha I. a Otty I. přijali křesťanství také Lužičtí Srbové v Lužici, takže můžeme soudit, že tu bylo křesťanství všeobecně rozšířeno už na začátku 11. století (....).

Na počátku 11. stol. dostal náš kraj průkazně první vrchnost. Tehdy za časů knížete Jaromíra žil český vladyka jménem Berkovec, který se ve válkách s Poláky vyznamenal na straně císaře Jindřicha II. odvahou a statečností, a když pak došlo ke spiknutí proti knížeti Jaromírovi, prokázal statečnost na jeho straně. Po vypuzení a vyvraždění vršovců, kteří měli na spiknutí proti českému knížeti největší podíl, byl tento Berkovec po zásluze odměněn: Dostal od knížete pruh země od Labe na východ až ke slezské hranici a od Boleslavi směrem k severu přes hory až k lužickým hranicím.

Tomuto bohatému pánovi se lehce podařilo - s vědomím císaře, i bez jeho vědomí - přivlastnit si pusté končiny, jimž ještě žádná listina nestanovila hranice a osídlit je zemědělci. Oné části země za hranicemi se říkalo Záhvozdí (Zagost), tj. "kraj za horskými hvozdy". Byla tam jednak už založená, jednak později vybudovaná města, jako na Labi Schandau, východně odtud Hohenstein, Lipová, Šluknov, Schirgiswalde, Neusalz, Rumburk, Žitava, Chrastava, Hrádek nad Nisou, Nové Město, Frýdlant a Liberec.

V takovém stavu převzal rytíř Berkovec tato území v roce 1004. Císař Jindřich II. ho povýšil do stavu svobodných pánů a změnil jeho jméno z Berkovce na Berka. Na památku dostali Berkové do znaku dvě křížem položené dubové ostrve ve zlatém poli. Tento rod, který byl později v Čechách tak slavný a vážený a byly mu vždy svěřovány vyšší úřady a hodnosti se psal z Lipé, z Dubé, z Ronova, ze Žitavy a ještě podle jiných hradů a míst, která mu v Čechách patřila (....).

Za časů Jindřicha II. přicházelo do našich lesnatých končin mnoho Lužických Srbů, kteří ze strachu, že se jim císař a jeho bojovníci budou mstít za odmítání poslušnosti, vyhledávali skrytá údolí a usazovali se tam. Postupně odkládali své národní kroje, osvojovali si německý jazyk a vytvářeli pak s Němci jeden národ.

Obce Chřibskou, Kamenici, Oderwitz a Hornitz založili prý tito Lužičtí Srbové.

Osady vznikaly rovněž za Břetislava a Vratislava II., kdy se za Českým středohořím směrem k Hornolužické hranici usazovalo obyvatelstvo vojenského původu. Byli to většinou Durynkové, Frankové a Sasové a tato většinou ještě ladem ležící území dostávali za udatné válečné činy. O vzniku velkých vesnic v našem kraji přináší Hornolužická Kirchengalerie na straně 198: "Viprecht Grojský, který spolu s českým knížetem Vratislavem pomáhal císaři Jindřichovi IV. ve válce proti jeho nepřítelům, si vydobyl takovou slávu, že mu kníže Vratislav dal za ženu svou dceru Juditu a jako léno mu udělil Horní a Dolní Lužici."

Tento Viprecht si v roce 1084 přivedl sebou do Čech mnoho Němců, zvláště z Durynska a z Franků a přidělil jim za udatnou službu ve válce různé okrsky a župy a jiná ještě nezúrodněná území v Čechách a Lužici. Tak byly za Viprechta a jeho synů, kteří po něm nastoupili, založeny v okolí různé velké vesnice, především Lipová, Lobendava, Mikulášovice a jiné další v Čechách (....).

Richard Klos: Přehled dějin města Krásné Lípy s okolím do konce 30-ti l. války

Většina skutečně starých sídel ve šluknovském výběžku (zejména Rumburk, Varnsdorf, Jiříkov, asi Křečany a ovšem Krásný Buk) vznikla v procesu tzv. velké (vnější) kolonizace. Ta probíhala v Čechách od 12. stol., vrcholila ve století 13. (v daném prostoru spíše v jeho 2. polovině) a odezněla ve století 14. Dříve proběhla dále na severu na většině území Horní Lužice a o něco dříve i na Žitavsku. Mezi území otevřena později patřil šluknovský výběžek. Zatímco ze sousedního Žitavska jsou zprávy nejpozději z 20. a 30. let 13. stol., o Šluknově slyšíme teprve v r. 1281 a o Rumburku v r. 1298 a o dalších místech ani tehdy ještě ne. Předpokládat můžeme stará sídla se slovanskými jmény jako Rožany, Šeráchov (Schirgiswalde), či Zálom (Sohlland). Koncem 13. stol. byla dokončena kolonizace Krásnolipska.

Hraniční listina z roku 1241

"USQUE IN SEBNICZAM IN LOCUM, UBI MANSIT ANTIQUITUS HEREMITA.....PER ASCENSUM (SEBNICZAE) USQUE AD LOCUM HEREMITAE PRAEDICTI..."

(Až do Sebnic na místo, kde zůstává (žije) od pradávna poustevník... prostupuje (Sebnicí) až k místu zmíněného poustevníka...)

V listině je prvně uvedeno místo, kde později vznikla ves Poustevna a uvádí, že v těchto končinách bydlíval poustevník podle něhož dostala osada jméno.

Mgr. Jindřich Piša (kronikář Velkého Šenova):

V 11. a 12. stol. docházelo velmi často ke sporům o vlastnictví a hranice mezi českými panovníky a velkým majetkem míšeňského biskupa. V těchto hraničních sporech se jednalo o přesné vymezení hranic Horní Lužice, do které tehdy spadalo i území dnešního Šluknovska. K objasnění a zamezení sporů budoucích byla uzavřena smlouva mezi českým králem Přemyslem Otakarem a míšeňským biskupem Brunonem II. v roce 1228 a uvedena v život 7. května 1241. Smlouva byla stvrzena podpisy 12. zemských rytířů jako svědků.

K témuž Richard Klos:

V roce 1241 potvrdil král Václav I. hraniční listinu biskupství míšeňského a Horní Lužice zachycující po dlouhých sporech zhruba stav snad již z roku 1213 určitě pak z roku 1228, tedy z doby vlády Přemysla Otakara I.

Listina ukazuje, že např. území pozdějšího panství honštejnského patřilo již pod svrchovanost českého krále. Nestál ještě ani Honštejn, ani např. horní městečko Neustadt se zlatými doly, ačkoli je zmíněn soutok dvou říček, na nichž město leží. Vůbec byla hranice vytyčena hlavně podle toků, hor a cest a obydlená místa listina téměř nezná. Lze např. lokalizovat Poustevnu ovšem těžko tím dokázat skutečnou osadu. Změny, jež pak na dlouho určily příští tvář kraje nastaly právě až v dalším průběhu století třináctého.

Vrcholná německá kolonizace - způsob zakládání vsí

Prvním předpokladem lokace (založení, vysazení) nové osady bylo rozhodnutí feudála pána půdy (krále, šlechtice, preláta, kláštera) o otevření určité krajiny kolonizaci.

Bližší výběr vhodného místa už náležel spíše lokátorovi, člověku, který lokaci organizoval. Ten musel mít přehled o možnostech, které konkrétní krajina nabízela a současně o tom, kde najít vhodný počet schopných lidí odhodlaných k přesídlení do nových domovů, nabízejících lepší budoucnost.

Lokátoři se často v nové vesnici sami usadili, ale nebyli to obvykle prostí sedláci, ale měšťané, majetnější řemeslníci, rychtáři z původních sídel kolonistů, snad i nižší klerici a rodinní příslušníci takových vrstev. Stali se vlastně v tom oboru profesionály, museli mít určité vzdělání i zkušenosti a někteří byli pro své schopnosti zvláště vyhledáváni. Jindy zase spolupracovali s určitou vrchností stabilně i delší čas.

O lokaci nové osady se uzavírala mezi pánem a lokátorem písemná smlouva. Pro lokátora znamenala závazek zařídit vyměření, rozdělení a vymýcení určité půdy a její osazení přivedenými osadníky. S nimi to asi neměl předem sjednáno, ale musel vědět, kde provést jejich nábor. Pán se pak zavazoval osadníkům ponechat jejich novou půdu v emfyteutickém (zákupním a dědičném) pachtu při zaplacení vstupního poplatku (zákupu zvaném Anleit) a zaplacení ročního úroku. Ten byl proti dosavadním obyčejům již peněžitý. Úrok obvykle nemuseli platit hned od počátku. Pán měl ovšem osadníky chránit a nezhoršovat na příště ničím jejich postavení. Dědičnost emfyteutického práva kolonistů byla pro rozvoj středověké společnosti důležitou novinkou.

Lokátor měl vyhrazen slušný užitek: Případl mu největší, obvykle zdvojený statek, spojený s funkcí rychtáře. Ta nesla s sebou další práva, jako různé živnosti, podíly na příjmech vrchnosti z poplatků a pokut od poddaných, osvobození od všech dávek a břemen apod. Některí své rychty a statky nespravovali přímo nebo je propachtovali. Také bylo častým jevem, že vesnice dostala po lokátorovi své jméno (Varnsdorf, Mikulášovice, Ottendorf, Wolmsdorf, Hanšpach, ...).

U jednání kolonistů s lokátorem (asi jen ústní) jim stanovilo konkrétní podmínky usídlení: Vyměřený pozemek, roční dávky, eventuelní osvobození od některých břemen, či zvláštní povinnosti navíc, během času taky roboty. Osadníci měli být lidé ctní, přičinliví a do jisté míry zámožní, aby mohli zaplatit a nad to i vystrojiti nové hospodářství. Kromě Anleitu to ovšem neznamenalo žádné velké investice, zato hodně dřiny. Kromě kovařiny, dovedli si většinu inventáře vyrobiti sami nebo mezi sebou směniti. Lokace ale ovšem nutně předpokládala vyměření příštích usedlostí. Zejména u lesních lánových vsí s velkým počtem statků a s rozlehlou plužinou bylo nezbytné, aby tuto práci vykonal agrimensor (měřič).

Metody vyměřování půdy byly již ve 13. století daleko vyspělejší, než si mnozí z nás dovedou představit. Po povšechném průzkumu určeného terénu následovalo vytyčení osy příštího sídla, zvané latinsky cardo. Na této ose byly vytyčeny šířky jednotlivých dílců. Uprostřed, někdy i na koncích osy byla vytyčena kolmice (decumanus) a na ní naměřeny délky dílců od osy až tam, kde statky končily. V pahorkatém terénu byl decumanus od pravého úhlu vychýlen, aby pozemky nebyly příliš svažité. V členité poloze cardo i decumanus nejsou přímkami, nýbrž kopírují konfiguraci terénu.

Lány takto vyměřené měli při různých založeních 18 - 26 ha, ale i více, podle toho jaké míry (odkud převzaté) byly použity. Tak např. tzv. franský lán byl podstatně menší než královský (také 49 ha).

Vznik Dolní Poustevny

Listinou z 13. 7. 1249 král Václav I. ukládá šlechticům Jaroslavu, Havlovi, Benešovi a Častolovu, aby podpořili biskupa míšeňského na svých statcích v jeho diecézi. Její adresáti byli předními dvořany a velmoži a především spojenci krále z časů odboje jeho syna, pozdějšího krále Přemysla Otakara II.: Markvartici Jaroslav z Hrušnice (1239 purkrabím na Königsteině), jeho bratr Havel z Lemberka (pozdější purkrabí kladský), bratranec obou Beneš Okrouhlý (svým časem královský maršálek, purkrabí budyšínský, předek pánů z Michalovic) a s nimi Ronovec Častolov ze Žitavy (pán obrovského teritoria, nejvyšší lovčí).

Měl-li Častolov odpovědnost za své počínání v obvodu míšeňské diecéze, pak jen jako pán Honštejnska a Šluknovska, které do této diecéze patřily. Prostor Krásné Lípy, Rumburka a Varnsdorfu patřil spolu se Žitavskem k diecézi pražské a patřil pravděpodobně k Čechům dříve než ostatní části šluknovského výběžku a Honštejnsko, které byly také majetkem Častolova. Český král byl ovšem podle již zmíněné hraniční litiny z roku 1241 nejpozději v roce 1213 již také jejich vrchním pánem.

Z listiny tedy můžeme usuzovat na existenci Honštejnského panství ve vlastnictví Ronovců.

V roce 1253 bylo Budyšínsko a Zhořelecko zastaveno Braniborům jako věno české princezny Boženy, dcery Václava I., na nyní nekrytou severní hranici reagoval časem král zábořem šlechtických statků. Po roce 1263 král odňal Žitavu Ronovcům, která se v roce 1265 stala královským městem. Po roce 1268 král odnímá Markvarticům hrad Ostrý.

Po odnětí Žitavy, kdy Ronovci přišli o zisky z hospodaření na královském majetku, soustředili se na svůj ostatní stále veliký majetek, který začali po roce 1265 zvelebovat, tedy kolonizovat.

První zmínka o honštejnském panství je teprve z roku 1333. O hradě Honštejně se výslovně mluví až roku 1353. Ze souvislostí výše uvedených však plyne, že hrad vznikl hluboko ve 13. století, a v době držení panství Jindřichem (Hynkem) z Dubé (zakladatelem rodu Berků z Dubé) v letech 1276 - 1309 došlo k poslední vlně kolonizace a dokončení sítě osídlení. Tehdy vznikla krátká lánová ves Dolní Poustevna, na jejímž katastru bylo vyměřeno 7 statků.

Dolní Poustevna - součást panství Hohenstein (Honštejn)

Od roku 1361 měl Honštejnsko se Šluknovem a Rumburkem téměř 60 let (dědil jako dítě) pan Hynek Berka z Dubé, později nejvyšší sudí zemský, zemský fojt v Dolní Lužici a královský popravce pro litoměřický kraj. Byl dobrým hospodářem, jak svědčí stálý růst jeho majetku.

Rumburk byl již za jeho vlády městečkem. Svědčí o tom zpráva o darovaných polích poblíž městečka Rumburk z roku 1377 a také protesty lužických měst proti solnému trhu v Rumburku z roku 1390. Také Šluknov se stal městečkem pod jeho správou.

V roce 1408 Hynek Berka Honštejnský postoupil Tolštejn synovi Jindřichovi s tím, že kdyby on otec zemřel, má své bratry podělit rovným dílem. Tato situace nastala po roce 1417. Majetek a statky po zemřelém "starém" Hynokovi si jeho synové rozdělili v roce 1419. Hynek starší obdržel Ostrý. Jindřich získal rodové sídlo Honštejn a polovinu příslušejícího panství. Druhá polovina Honštejnského panství připadla Hynkovi mladšímu. Beneš měl Rathen. Jan zvaný mladší se stal majitelem Tolštejna a Kamenice.

Jako jejich otec (člen panské jednoty z roku 1415) přidrželi se synové starého pana Hynka po nástupu husitství strany pod jednou a později císaře Zikmunda. Posilou jim ovšem bylo, že proti husitům stála lužická šlechta a mocný svaz šesti lužických měst.

Více než husité v letech 1423, 1425 a 1429 postihla kraj po roce 1433 na deset let Vartenberská válka, do níž se zapletli i Berkové z Dubé, saský vévoda Bedřich Mírný a míšeňský biskup. Právo i víra šly stranou, jednalo se o kořist.

Průvodním jevem doby byly změny ve vlastnictví panství, v překotnosti změn se tu a tam vytrácí přehled o genealogických vztazích uvnitř Berkovského rodu. Od jisté doby drželi panství Tolštejn a Vildštejn bratři Beneš, Hynek a Albrecht pravděpodobně synové Beneše Berky, držícího kdysi hrad Rathen. Z uvedených bratří byl Beneš okolo roku 1440 zabit lužičany a Hynek po roce 1442 zcela mizí z historických pramenů.

Za stálých zmatků a bojů všech proti všem se objevuje nakonec jako majitel Tolštejnského panství v roce 1444 Albrecht Berka z Dubé, jeden z vnuků starého pána, který roku 1451 opět spojil ve svých rukou Šluknovsko. Zmocnil se i Českokamenicka, které právem již patřilo Vartenberkům.

Za zemského správcování Jiřího z Poděbrad byl majetek potvrzen králem Ladislavem Pohrobkem (1457), ale po jeho vyhlášení v deskách Zemských se vyrojilo množství oponentů a věřitelů, vznikl dlouhý proces, který se nevyvíjel pro Albrechta příznivě, ten hledal (asi správně) příčinu v nepřízni Jiřího z Poděbrad, odmítl mu přísahat věrnost a odpadl od něho roku 1462 při sporu krále s papežem.

Byl proto v roce 1463 odsouzen v nepřítomnosti ke ztrátě hrdla a majetku a na králův rozkaz byl dobyt Tolštejn. Hrad a panství připadly Janu z Vartenberka a pak jeho synovi Kryštofovi.

Pan Albrecht Berka se utekl do Vratislavi pod ochranu papežského legáta a rozesílal stížnosti. Věrnost králi Jiřímu vynesla Vartenberkům v roce 1467 sankci v podobě papežského interdiktů (zákaz všech bohoslužeb, křtin, sňatků atd.) na panství Tolštejn - Šluknov.

Mezi Vartenberky a lužickými městy se válčilo dál. V roce 1469 byl Tolštejn zachráněn včasným příchodem vojska vévody Hynka Minsterberského, syna krále Jiřího. Do rukou lužičanů padl o rok později, Kryštof z Vartenberka jej však obdržel zpět, když uzavřel s Lužičany smír v Budyšině.

Zadlužený Kryštof nabídl saským vévodům Arnoštovi a Albrechtovi Tolštejnsko-šluknovské panství ke koupi za 10 000 kop míšeňských grošů. Sasové o koupi stáli, ale 1700 kop míšeňských usmlouvali. Koupě byla uzavřena 3. 12. 1471.

Saští vévodové si přáli dosáhnout postupně odtržení koupeného majetku od Čech, jako se to podařilo roku 1443 s Honštejnem, roku 1451 s Vildštejnem a kdysi dávno i s Königsteinem. Záhy však zjistili, že uzavřeli špatný obchod. Kraj byl zpustlý a zchudlý. Poddaným se musely odpouštět dávky a roboty, aby vůbec přežili. K obtížím se přidaly i problémy právní, zemský sněm a úředníci krále Vladislava II. Jagelonského dobře pochopili, že přechod části země do rukou suverénního cizího panovníka znamená ohrožení integrity státu. Zápis saského vlastnictví do veřejných knih nebyl proto povolen a postavení vévodů na Tolštejnsko-šluknovském panství zůstalo labilní.

Znechucení vévodové prodali panství roku 1481 svému maršálku Hugoltovi ze Šlejnic, na nějž převedli i Honštejnsko. Naděje, že jejich poddaný převede majetek pod jejich svrchovanost se nesplnila, naopak Šlejnicové byli přijati mezi českou šlechtu.

Dolní Poustevna před 30-ti letou válkou

Když v roce 1481 koupil Hugolt ze Šlejnic panství Tolštejn - Šluknov a Honštejn soustředil tak do svých rukou území, které kdysi patřilo Berkům z Dubé. Šlejnicové byli osvícenou renesanční šlechtou a pochopili, že zemědělstvím v tomto drsném kraji nezbohatnou. V roce 1484 dostali od krále první důlní privilegium, podporovali řemesla, takže mohl v roce 1515 v Rumburku vzniknout cech tkalců. Na svém panství podporovali luteránské pastory, které dosazovali na původně katolické fary.

Za Jiřího ze Šlejnic, jenž spravoval panství v letech 1528 - 1565 bylo založeno horní městečko Jiřetín. Tento šlechtic vydal v roce 1535 na svém panství nový poddanský dědický řád, který svými úlevami umožnil další rozvoj podnikání.

Při dělení majetku mezi syny Jiřího Šlejnice (Hugolta, Jana, Arnošta a Jindřicha) vzniklo v roce 1466 z Arnoštova dílu samostatné šluknovské panství. Hugolt dostal Lovosice, Jindřich Rumburk a Jan získal nově utvořené panství Lipová (Hanšpach).

Rozsáhlým podnikáním, jehož součástí byl i vznik papírny v Dolní Poustevně dochází k rozvoji v oblasti, které se říká "Šlejnická zemička". Ztrátovostí důlní činnosti, kdy byly otvírány stále nové šachty a na panství přicházeli horníci ze zavíraných dolů v okolí Freibergu se Šlejnicové zadlužili tak, že museli prodat panství Lipová Kinským, kterým už náleželi Rumburk, Česká Kamenice, Teplice a část Benešova nad Ploučnicí. Stalo se tak 19. června 1602, kdy prodali panství za 84 000 kop míšeňských panu Radslavu Kinskému ze Vchynic a Tetova.

Starý pán Radslav postupně opět získal do svého držení "Šlejnickou zemičku". V roce 1602, kdy kupuje panství zakládá nové vsi Vlčí Horu, Sněžnou, Dlouhý Důl. V roce 1607 kupuje panství Rumburk, v roce 1613 Českou Kamenici. Po jeho smrti v roce 1618 získává panství Českou Kamenici a Lipová jeho syn Vilém.

V této době před vypuknutím 30-ti leté války postavili Kinští v areálu popružního dvora, který stál na návrší mezi Horní Poustevnou a Karlínem tvrz. Součástí areálu byl i karlínský rybník. Tvrz je připomínána v roce 1619 a nikdy netvořila samostatný statek, byla jen sídlem panských úředníků a zanikla během 30-ti leté války průchody vojsk. V roce 1634 je již uváděn pouze dvůr. Dnes z areálu tvrze zůstala pouze část úvozové cesty směrem do Horní Poustevny, na místě tvrze dnes stojí vyhořelá ocelová kůlna. Stavební materiál ze zřícenin tvrze byl použit na stavbách v okolí.

30-ti letá válka

Během stavovského povstání, kdy do Čech přitáhl zimní král Fridrich Falcký, rozšířilo se v kraji prostřednictvím anglických žoldnéřů kouření tabáku. V roce 1624 byla Horní i Dolní Lužice i se Žitavskem zastavena Sasku.

Vilém Kinský se věnoval vysoké politice. Jeho kariéra však skončila v roce 1634 zavražděním společně s Albrechtem z Valdštejna v Chebu. Po konfiskaci majetku Vilém Kinského z Vchynic získal Lipovou darem od české komory hrabě Wolfgang von Mansfeld, držící od roku 1623 Šluknov.

Nový majitel byl přísný katolík, na jeho příkaz byla složena nová reformační komise z členů řádu jezuitů s doprovodem 100 pěšáků a 20 dragounů. Ale jak sám kapitulní kanovník z Budyšína Georg Khatzmann, člen reformační komise napsal nemělo toto opatření žádný účinek. Sedláci prchali do sousedního Saska a sklízeli dokonce s pomocí sedláků z Rugiswalde a Burkersdorfu v noci své obilí, převezli je a vymlátili v Sasku. Z této doby se však zachovalo rčení "Udělám z tebe katolíka".

Během války trpělo zdejší obyvatelstvo průchody vojsk, od nichž je nedokázal uchránit ani politický vliv majitele panství Viléma Kinského. Později se plenění stalo předmětem vyřizování účtů mezi oběma válčícími stranami.

V roce 1631 táhl saský kurfiřt Jan Jiří proti císaři Ferdinandovi II. a saské oddíly vpadly vícekrát do Poustevny, kde loupily a plenily. Do Horní Poustevny vpadlo 25. 7. 1632 šedesát saských mušketýrů a odvedli z panského dvora všechn dobytek přes Sebnitz do Schandau.

Postrachem se též staly chorvatské oddíly, které patřily císařskému vojsku Valdštejnovu, kteří přišli v lednu 1633 z Kamenice a v Horní Poustevně, Lobendavě a Severním si vynutily vydání peněz, dobytka a ovsa. V roce 1633 tábořilo 2000 mužů císařských oddílů pod panem Trčkou u Dolního Šenova, kteří rovněž plenili a vraždili.

K dalšímu plenění, které trvalo 4 týdny došlo v dubnu 1637 při obsazení Neustadtu a Sebnitze císařskými oddíly polního maršála hraběte Melchiora z Hatzfeldu. Byl dokonce násilně otevřen kostel a jeho vybavení vyloupeno. Obyvatelstvo uprchlo a skrývalo se v okolních lesích a skalách. Z této doby se zachoval na svazích Tanečnice tzv. Křtící kámen (Taufstein), podobné místo protestantských bohoslužeb se zachovalo nedaleko zámku Šternberk jižně od Brtníků.

V roce 1637 byl zcela vypleněn panský dvůr v Horní Poustevně Švédy, kteří táhli až do Rumburka. 13. června 1639 přepadli zdejší okolí opět Švédové, kteří táhli přes Neustadt, Severní, Lipovou, Novou Vísku a Poustevnu do Sebnitz a brali na co přišli.

V roce 1642 byl dobyt a vypálen Švédy Tolštejn a poslední švédské rekvizice se odehrály ještě roku 1648.

Selské povstání na panství Lipová

Po smrti Volfa z Mansfeldu v roce 1638 držel Lipovou jeho syn Karel Adam až do roku 1662, kdy též zemřel. Lipovou zdědily děti Kristiny Alžběty z Mansfeldu, provdané Trautsonové z Falkenštejna, Marie Markéta a František Eusebius.

Po smrti hraběnky Kristiny Alžběty Trautsonové bylo panství Lipová předáno v roce 1666 po správní rozepři mezi dětmi do majetku Marii Markétě, která se provdala v roce 1663 za hraběte Jana Jiřího Jáchyma Slavaty z Chlumu a Košumberka. Bratr František Eusebius byl vyplacen v penězích (65 000 zlatých).

Císař udělil Slavatům titul: "Comes palatinus caesarei", jímž získali právo udělovat predikáty a erby i svým služebníkům. Tohoto práva využil Jan Jiří Jáchym a povýšil do šlechtického stavu svého dosavadního správce Eliáše Karla Schwartze a udělil mu predikát "ze Schwarzenfeldu". Jeho erb je umístěn na kapliče nad pramenem ve Vilémově.

Za jeho správcovství pak došlo k velkému selskému povstání na celém panství v roce 1680. Povstání bylo reakcí na neúměrné zvýšení povinností kodifikovaných v nově založeném urbáři.

Nejaktivnější byli poddaní z Brtníků a Mikulášovic, kteří se shromáždili a rozhodli se pod vedením Hanse Engelmanna a "Křivého" Rösslera pro veřejné povstání. K povstání se přidali sedláci ze Šenova a o dva dny později z Lobendavy a Vilémova.

Srocení sedláci táhli 3. dubna 1680 z Mikulášovic přes Šenov do Lipové. Toho dne povstali i poddaní z Horní a Dolní Poustevny. Sedláci ze Severního se připojili teprve, když jim byla rozbíjena okna a kamna (nejdražší zařízení chalup) a pro lidi z Lobendavy si došel Enegelman sám. Na shromáždění byl dohodnut další postup. Před tyčí s vyřezávaným křížem (asi odznak rychtářského práva) musel každý sedlák složit mikulášovickému konšeli Georgu Rösslerovi přísahu: "Přisahám Bohu a této tyči, že společně s vámi ať živý či mrtvý vydržím necht' přijde dobro nebo zlo". Chybějící rychtář z Horní Poustevny byl v noci přivlečen tlupou 100 mužů a druhý den musel Křivému Rösslerovi též přísahat.

Na shromáždění 3. dubna bylo rozhodnuto poslat stížnost k zemskému pánu a císaři Leopoldu I. Habsburskému, který právě dlel v Praze. Tento slíbil přešetřit stížnost, nepravdivé stížnosti odmítnout a přísně potrestat nepravdivé údaje a přikázal vyhybat se veškerému srocování a ozbrojování.

Císařem vyslaný komisař hrabě Kolowrat dal za pravdu vrchnosti, vyzýval sedláky ke klidu a k plnění povinností vůči pánům, zakázal srocování a požadoval vrácení zbraní. Nejradikálněji si počínali sedláci z Mikulášovic, kteří odmítali odevzdat zbraně a nechtěli se vrátit k poslušnosti.

Když z Prahy nepřicházela uspokojivá odpověď shromáždili se poddaní před zámek v Lipové (starý zámek stával na místě pozdějšího pivovaru naproti dnešnímu závodu RON, středem obce byl dnes zaniklý rybník, po jehož hrázi dosud vede dlážděná silnice) a žádali vydání pozemkových knih, urbárů a starých privilegií, ale zámku se nezmocnili.

Hrabě Slavata požádal o vojenský zákrok. Povolané vojsko na panství rychle obnovilo klid, povstalci byli sehnáni na zámecké nádvoří, kde o hladu a žízni čekali den a noc na svůj ortel. Za slib věčného poslušenství pak byli omilostněni. Přesto museli 3. a 4. května 1680 přihlížet popravě svých vůdců, kdy Rössler byl oběšen a Engelmann roztrhán koňmi. Celkem bylo popraveno 7 účastníků povstání a mnozí další potrestáni nucenými pracemi, mezi které např. patřilo vybudování hráze nového rybníka v Lipové, který nese název Slavatův a na jehož břehu byl později vybudován nový lipovský zámek.

Na jaře 1680 se nevolnická povstání rozšířila v celých Čechách, kde kromě jižních Čech zasáhla celou zemi. Vesměs byla povstání potlačena vojskem a desítky povstalců byly odsouzeny k trestu smrti. Jejich oběť nebyla marná, nepokoje vedly císaře Leopolda I., aby vydal 28. 6. 1680 nový robotní patent. Byly stanoveny robotní povinnosti na tři dny v týdnu a v době sezonních prací podle potřeb vrchnosti. Robotní povinnosti pak dále upravovali patenty z roku 1717 a 1738.

Marie Markéta Slavatová prodala roku 1696 panství Lipovou své dceři Marii Anežce, provdané za Františka Viléma Salma - Reifferscheida dědičného maršálka kurfiřtství Kolínského. Tímto sňatkem panství Lipová připadlo do dědičného držení Salmů. Salmové drželi panství Lipovou až do roku 1891, kdy vymřeli po meči.

Dolní Poustevna v 18. století

Šluknovský výběžek byl v 18. století místem, kudy často procházela vojska. I když tyto události neměli tak těžké následky jako v 30-ti leté válce, přesto obyvatelstvo velmi trpělo.

Během sedmileté války v dubnu 1757 měli Prusové svůj hlavní stan v Neustadtu. V okolí Poustevny a Nové Visky docházelo k častým šarvátkám mezi císařskými a pruskými oddíly. Záznam je z 19. dubna 1757, kdy major Kleist se sto dragouny a sto husary táhl na Dolní Poustevnu, kde narazili na několik pruských husarů, kteří se však ihned stáhli zpět. Též bavorská válka o následnictví v roce 1778 (boje, jež vedla Marie Terezie za územní celistvost císařství) měla za následek rekvírování a průchody vojsk přes Severní, Lobendavu a Poustevnu.

V roce 1770 zapříčinil neúroda v celé zemi hlad a bídu, která měla za následek smrt 250 tis. obyvatel. Neúroda, dražota a stále se zvyšující požadavky vrchnosti zapříčinily vzrůstající nespokojenost mezi sedláky a docházelo tak k dalším nevolnickým povstáním. Velké nevolnické povstání proběhlo v březnu 1771 v okolí Stráže pod Ralskem, kde vzbouřenci požadovali nový "královský" robotní patent. K obdobnému povstání, které bylo ohlasem povstání v hradeckém kraji, došlo na zákupském panství.

Tato povstání se však lišila od povstání v roce 1680, neboť již měla konkrétní cíl - zrušení roboty. Ve změněné situaci již po potlačení povstání následovalo kruté trestání nevolníků, ale byly vyhlášovány amnestie. Svůj cíl venkovský lid dosáhl v roce 1781, kdy císař Josef II.

vydal patent o zrušení nevolnictví. Patentem bylo podaným povoleno volně se stěhovat, uzavírat sňatky a dávat děti na řemesla a studia.

Císař Josef II. navštívil v roce 1779 při své cestě po tomto kraji také Dolní Poustevnu. Jeho cesta vedla ze Sebnitz přes Poustevnu a Karlín do Mikulášovic, kde přenocoval. Při návštěvě Lobendavy vyřídil několik stížností sedláků na vrchnost a zasáhl vůči zlovůli místní celnice.

Dolní Poustevna v 19. století

Velká průtž mračen 14. června 1804 zapříčinila protržení hráze rybníka v Lobendavě, což mělo za následek, že povodňová vlna odplavila mnoho budov v Horní i Dolní Poustevně a několik lidí přišlo o život. V Horní Poustevně byla poškozena i školní budova č.p. 65. Také na polích způsobila průtž mnoho škod, proto v roce 1805 byla velká bída.

Napoleonské války v letech 1809 - 1813 přivedly do kraje opět mnoho vojsk, které se zásobovaly potravinami a krmivem na úkor obyvatelstva. Významnými opěrnými body napoleonských vojsk v okolí byly pevnosti Stolpen a Königstein v Sasku.

Během operací, které byly součástí bitvy u Budyšína (kterou Francouzi ještě vyhráli), se 18. srpna 1813 ubytoval francouzský generál Vandamme u lobendavského faráře a jeho vojsko čítající 40 tis. mužů se utábořilo na pahorku Annaberk. Jeho vojska vystřídal 20 tis. vojáků maršála Lefébvre.

Vandamme se svými muži stíhal poražená česká vojska Naklérovským průsmykem do Čech, kde se s nimi střetl v bitvě u Chlumce 28. - 30. 8. 1813. Ustupující armádě přišly na pomoc zálohy a obklíčení dokončily spojenecká vojska generálů Ostermanna a Tolstého. Poražená francouzská vojska se shromáždila v prostoru Lipska, kde byla 16. - 19. října 1813 svedena "bitva národů", v níž vojska Rakouska, Ruska, Pruska a Švédska způsobila Francouzům zdrcující porážku. Vrchním velitelem spojeneckých vojsk byl polní maršál Karel Schwarzenberg a šéfem generálního štábu Jan Josef Radecký.

Průchody pruských vojsk zažila Poustevna též v roce 1886, kdy došlo k rekvírování potravin a krmiva. Dolní Poustevna byla odškodněna císařem ve výši 600 zlatých.

Začátek 19. století byl též počátkem nové epochy, která vznikla zrušením nevolnictví v roce 1781 a dalšími reformami a myšlenkovými proudy, jež sem přinášela jako ohlas Velká francouzská revoluce. Zemědělství přestalo být výhradní obživou poddaných. Velký rozmach zaznamenala textilní výroba. Mnoho poddaných se zprostilo feudální závislosti na vrchnostech a přecházelo do manufaktur k průmyslovým podnikatelům.

Po napoleonských válkách v roce 1815 začala do Evropy pronikat lepší a levnější anglická strojná příze. Tím byli ohroženi zdejší přadláci, protože podnikatelé pašovali levnější strojná přízi. V letech 1817 - 1837 probíhalo v okolí Varnsdorfu hnutí tzv. Bosáků, jehož účastníci hlídali hranice a ničili pašovanou přízi.

Toto hnutí našlo své pokračování v akcích vilémovských, lipovských a šluknovských předáků, kteří 22. dubna 1848 přepadli mezi Lipovou a Vilémovem povoz plný anglické příze a tuto spálili.

Kolem roku 1850 se území šluknovského výběžku stává průmyslově nejvyspělejší částí Čech. Vrchnost si uvědomuje, že ve zdejších podnebí je výhodnější obilí a potraviny nakupovat v úrodných krajích a zde pěstovat len a provozovat pastevectví. Umožňuje obyvatelstvu nakupovat půdu a na ní stavět obydlí, s rozvojem přadláctví a tkalcovství stoupá počet obyvatel a zvětšují se vesnice stavěné podél cest a potoků a vzniká tak charakteristická krajina s dlouhými obcemi. Na jednu chalupu, v níž pracoval tkadlec připadlo deset chalup, kde se předl len. Volný pohyb obyvatel umožnil rozvoj obchodu, kdy každý desátý produktivní muž byl za obchodem nebo prací mimo domov.

Kolem roku 1850 se stává Poustevna centrem výroby umělých květin, kdy již v tomto oboru zaměstnává většinu místních obyvatel. Původně se vyrábět umělé květiny naučilo několik rodin od kočujících herců v Mikulášovicích. Časem však v Mikulášovicích převládla kovovýroba.

Zhruba od roku 1850 dojížděl do Dolní Poustevny 3 x denně poštovní kočár. V roce 1868 byl zřízen v hostinci U šenku poštovní úřad a tento v roce 1892 doplněn o telegraf.

Až do roku 1869 bylo školství řízeno církví a vyučovalo se jen polodenně. V tomto roce se ujal řízení škol stát a nový zákon ukládal celodenní vyučování. V roce 1876 navštěvovalo školu v Dolní Poustevně 184 žáků, stará školní budova již nevyhovovala a proto po položení základního kamene v roce 1880 byla do provozu uvedena nová škola dne 21. 8. 1881.

Vlivem vynálezu strojů na papír byla v roce 1875 prakticky vyřazena z provozu místní světoznámá papírna, neboť se cenově na trhu již neprosadila. Místo výroby jemného papíru byla papírna nucena vyrábět méně rentabilní balicí papír a lepenku.

Ve výrobě umělých květin byla pracovní doba neúměrně prodlužována, zejména v sezoně, kdy trvala až 18 hodin. Po roce 1870 získává stále větší význam domácí výroba, kdy podnikatel při nižších mzdách není nucen zajistit zaměstnancům stálou práci. Při práci museli pomáhat i děti. Při průzkumu v roce 1898 bylo zjištěno, že na domácí práci se podílí 75 % dětí.

Blazonování městského znaku:

Polcený štít, v jehož pravé zlaté polovici je půl černé orlice se zlatou zbrojí a červeným jazykem. Levá polovice štítu je dělená, v hořejším stříbrném poli jsou tři červené pětilisté růže se zlatými semeníky a zelenými okvětními lístky, v dolním červeném poli křížem přeložené stříbrné kladívko a stříbrné kleště.

Štít je obklopen ornamentální obrubou bronzové barvy a na jejím horním okraji spočívá stříbrná zděná koruna s pěti stínkami.

DOLNÍ POUSTEVNA (Děčín)

ZANIKLÁ TVRZ S POPLUŽNÍM DVOREM NA NÁVRŠÍ NEDALEKO KARLÍNSKÉHO RYBNÍKU MEZI HORNÍ A DOLNÍ POUSTEVNOU, 10 KM ZÁPADNĚ OD ŠLUKNOVA.

V roce 1241 potvrdil král Václav I. hraniční listinu biskupství míšeňského a Horní Lužice zachycující po dlouhých sporech zhruba stav snad již z roku 1213 určitě pak z roku 1228, tedy z doby vlády Přemysla Otakara I. Listina ukazuje, že např. území pozdějšího panství honštejnského patřilo již pod svrchovanost českého krále. Lze např. lokalizovat Poustevnu ovšem těžko tím dokázat skutečnou osadu.

Listinou z 13. 7. 1249 král Václav I. ukládá šlechticům Jaroslavu, Havlovi, Benešovi a Častolovu, aby podpořili biskupa míšeňského na svých statcích v jeho diecézi. Měl-li Častolov odpovědnost za své počínání v obvodu míšeňské diecéze, pak jen jako pán Honštejnska a Šluknovska, které do této diecéze patřily. Z listiny tedy můžeme usuzovat na existenci Honštejnského panství ve vlastnictví Ronovců. První zmínka o honštejnském panství je teprve z roku 1333. O hradě Honštejně se výslovně mluví až roku 1353. Ze souvislostí výše uvedených však plyne, že hrad vznikl hluboko ve 13. století, a v době držení panství Jindřichem (Hynkem) z Dubé zakladatelem rodu Berků z Dubé) v letech 1276 - 1309 došlo k poslední vlně kolonizace a dokončení sítě osídlení. Tehdy asi vznikla krátká lánová ves Dolní Poustevna, na jejímž katastru bylo vyměřeno 7 statků.

Když v roce 1481 koupil Hugolt ze Šlejnic panství Tolštejn - Šluknov a Honštejn soustředil tak do svých rukou území, které kdysi patřilo Berkům z Dubé. Rozsáhlým podnikáním, jehož součástí byl i vznik papírny v Dolní Poustevně dochází k rozvoji v oblasti, které se říká "Šlejnická zemička". V roce 1566 při dělení majetku mezi syny Jiřího ze Šlejnic se Dolní Poustevna dostala do Hanšpašského dílu (Lipová), který obdržel Jan.

Ztrátovostí důlní činnosti, kdy byly otvírány stále nové šachty a na panství přicházeli horníci ze zavíraných dolů v okolí Freibergu se Šlejnicové zadlužili tak, že museli prodat panství Lipová Kinským, kterým už náležely Rumburk, Česká Kamenice, Teplice a část Benešova nad Ploučnicí. Stalo se tak 19. června 1602, kdy prodali panství za 84 000 kop míšeňských panu Radslavu Kinskému ze Vchynic a Tetova.

Starý pán Radslav postupně opět získal do svého držení "Šlejnickou zemičku". V roce 1602, kdy kupuje panství, zakládá nové vsi Vlčí Horu, Sněžnou, Dlouhý Důl. V roce 1607 kupuje panství Rumburk, v roce 1613 Českou Kamenici. Po jeho smrti v roce 1618 získává panství Českou Kamenici a Lipová jeho syn Vilém.

V této době před vypuknutím 30-ti leté války postavili Kinští v areálu poplužního dvora, který stál na návrší mezi Horní Poustevnou a Karlínem tvrz. Součástí areálu byl i karlínský rybník. Tvrz je připomínána v roce 1619 a nikdy netvořila samostatný statek, byla jen sídlem panských úředníků a zanikla během 30-ti leté války průchody vojsk. V roce 1634 je již uváděn pouze dvůr. Dnes z areálu tvrze zůstala pouze část úvozové cesty směrem do Horní Poustevny, na místě tvrze dnes stojí vyhořelá ocelová kůlna. Stavební materiál ze zřícenin tvrze byl použit na stavbách v okolí.

...

Podobu poplužního dvora a možná i tvrze udává mapa salmovské hraběcí vesnice Horní Poustevna od Františka Pavlovského ze srpna 1736, která je uložena ve Státním oblastním archivu Litoměřice v Děčíně. Při konfrontaci této mapy s leteckým snímkem jsou

dosud patrné prvky dřívější zástavby a sítě cest. Čtyřhranný dvůr stál u křižovatky cesty z Dolní Poustevny do Lobendavy, která ho míjela po jižní straně a cesty z Karlína do Horní Poustevny, která za hrází rybníka uhýbala vlevo a kolem zaniklé hospodářské usedlosti nastoupala na návrší. Dále pokračovala podél západní strany poplužního dvora (dodnes patrný úvoz) dolů do vsi, kde minula dnes již také neexistující hornopoustevenskou rychtu.

Do dvora o straně cca 50 m se vjíždělo průjezdem uprostřed západní strany, obvod dvora byl zastavěn přízemními patrně hospodářskými stavbami, pouze východní stranu dvora tvořilo patrové stavení s věžičkou na hřebeni střechy.

Přesto, že rychta v Horní Poustevně bývala v sousedství tvrze (viz kronika Horní Poustevny uložená na městském úřadě), v písemných pramenech je tvrz uváděna v Dolní Poustevně. To nasvědčuje tomu, že rychta v Horní Poustevně vznikla až po zániku tvrze.

...

